

ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΕΡΓΑΖΑΚΗ «ΥΠΟΨΙΑ ΠΥΡΙΝΗ»
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ 3^{ΗΣ} ΜΑΡΤΗ 2019
ΤΟΥ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΚΕΛΑΙΝΩΣΤΗΝ ΕΕΛ
Από τον Θανάση Φροντιστή

Κύριε Πρόεδρε, κυρία Εκδότρια του ΚΕΛΑΙΝΩ Παναγιώτα Ζαλώνη,
Αγαπητές φίλες, Αγαπητοί φίλοι,

Ευχαριστώ το περιοδικό ΚΕΛΑΙΝΩ και την εκδότριά του φίλη μου Παναγιώτα Ζαλώνη για την τιμή να μιλήσω σήμερα για ένα από τα τρία ποιητικά βιβλία της ξεχωριστής Ποιήτριας Βασιλικής Εργαζάκη, «ΥΠΟΨΙΑ ΠΥΡΙΝΗ». Το βιβλίο της αυτό η Ποιήτρια το έχει αφιερώσει «στον ποιητή Δημήτρη Κακαλίδη», πράξη που αποκτά έναν ιδιαίτερο συμβολισμό, στο πλαίσιο της προσέγγισης της ποίησης από τον Δάσκαλο, ποιητή-φιλόσοφο, στο βιβλίο του «Η Σοφία του Ποιήματος». Έχοντας μελετήσει και τις δύο άλλες ποιητικές συλλογές της Βασιλικής Εργαζάκη, έχω αποκομίσει την αρκετά ασφαλή εντύπωση, για να μην πω την βεβαιότητα, ότι η ποίησή της «έχει μια κρυμμένη ουσία» και ότι το αναμφισβήτητο ποιητικό της ταλέντο, σε συνδυασμό με το εύρος του λογισμού της, την οδηγούν σταθερά στις κορυφές του λόγου.

Η Βασιλική Εργαζάκη γεννήθηκε και μεγάλωσε στο Ηράκλειο της Κρήτης. Σπούδασε Μαθηματικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Με την ποίηση ασχολείται από μικρή ηλικία. Έχει εκδώσει ως τώρα τρεις ποιητικές συλλογές: «Μικροί Ναοί στο Κύμα, 2011, «Υποψία Πύρινη», 2016, και «Για να τραγουδήσουν τα λουλούδια», 2019, που κυκλοφορούν από τις εκδόσεις «Μέγας Σείριος», στα Ελληνικά και στα Αγγλικά οι δύο πρώτες. Τα βιβλία της έχουν βραβευτεί (σημειώνω 18 διακρίσεις ως τώρα) και έχουν λάβει αξιόλογες κριτικές από ανθρώπους των γραμμάτων και των τεχνών στην Ελλάδα και το Εξωτερικό. Ποιήματά της έχουν μεταφραστεί, έχουν συμπεριληφθεί σε λογοτεχνικά περιοδικά, ποιητικά ημερολόγια καθώς και σε παγκόσμιες ποιητικές ανθολογίες. Έχει λάβει μέρος σε Διεθνή συνέδρια και σε Διεθνείς Διαγωνισμούς Ποίησης και η ποίησή της έχει βραβευτεί. Είναι παντρεμένη και έχει δύο παιδιά. Σήμερα ζει στην Αθήνα και διδάσκει σε σχολείο της μέσης εκπαίδευσης. Ενθαρρύνει τους μαθητές της να γράφουν ποίηση και έχει επιμεληθεί πέντε ποιητικές συλλογές με τίτλο «Εφηβικές σκέψεις και συναισθήματα», Εκδόσεις Γαβριηλίδη, με ποιήματα μαθητών του 2^{ου} Γυμνασίου Βριλησσιών. Είναι μέλος του «Λογοτεχνικού Εργαστηρίου» των εκδόσεων «Μέγας Σείριος» και Επίτιμο μέλος της «International Association of Poets, Writers and Artists, "Pegasos"».

Στο βιβλίο ΥΠΟΨΙΑ ΠΥΡΙΝΗ που παρουσιάζουμε σήμερα, με τα φτερά της ποίησης, η Βασιλική Εργαζάκη πέταξε πάνω από τους αμμόλοφους της διαρκούς μετακίνησης,

της διαρκούς αλλαγής, όπου «τα πάντα ρεί» και «πατώντας σε σταθερές κορφές», προσπαθεί μέσα από την αμμοθύελλα να διακρίνει το «άφθαστο μεγαλείο της μετακίνησης» και «γερνώντας μαιευτήρας της αλήθειας», να την πιάσει προσπαθεί αυτή την αλήθεια στις παλάμες της, σαν μια πεταλούδα και να την αποθανάτισει, να την αποταμιεύσει στα αποθέματα του νου.

Λέει η Ποιήτρια στο ποίημά της «Οι Αμμόλοφοι», σελ. 13:

*Δώσε μου πάλι/ τα φτερά σου, Ποίηση
Να πετάξω/ πάνω απ' τους αμμόλοφους/ σε κορφές σταθερές να πατήσω/
Να διακρίνω στην αμμοθύελλα/ το άφθαστο μεγαλείο/ της μετατόπισης.*

Με οχήματά της, εικάζω κατά την πάγια συνήθεια της, το Φώς, την Άνοιξη, τη θάλασσα, τα ποτάμια, τα βράχια, τον αγέρα, τη φωτιά, τον ουρανό, το γαλάζιο, την αρμύρα, η Ποιήτρια απογειώνεται και κινείται στον «Αείρροο κύκλο» του Σύμπαντος με επίκεντρό του τον Άνθρωπο-Ήλιο, όπως λέει στο ομότιτλο με το βιβλίο ποίημά της

Διαβάζοντας τα ποιήματα της «Υποψίας Πύρινης» είχα την αίσθηση, ότι αυτά «διαστέλλονται», καταλαμβάνοντας μεγαλύτερο τόπο από εκείνον που οριοθετούν οι λέξεις και οι στίχοι, σε μια προσπάθεια να αναδείξει βεβαιότητες από τις πύρινες υποψίες της. Λέει στη σελίδα 20

*«Ας δοθεί δύναμη/
η τοξότρια σκέψη μου/ να τοξεύει έναν πύρινο Ήλιο/
Που δίνει το είναι του/ Δίχως αντάλλαγμα».*

Αυτός ο πύρινος Ήλιος δεν είναι υποψία, είναι πραγματικότητα που δίνει ζωή στον πλανήτη και μάλιστα χωρίς αντάλλαγμα, όπως λέει η Ποιήτρια.

Γεννημένη στο Ηράκλειο Κρήτης, η Ποιήτρια «συλλέγει το φως από τις «κόχες των (Κρητικών) βράχων», συνοδεύει τους ήχους του Κρητικού Πελάγους, τραγουδώντας στους ανέμους και σαν Αργοναύτης, νικώντας τις Σειρήνες, στο βυθό της ψυχής αγρυπνάει και γίνεται «εραστής της αλήθειας». Κι από κεί, Αρσινόη σ' ελεύθερη πλευση συνομιλεί με το Σύμπαν απ' την ψηλότερη κορφή της ψυχής της». Έχει μεγάλες διαστάσεις η ποίηση της Βασιλικής Εργαζάκη. Η Μαθηματική της σκέψη, ως έννοια και γλώσσα της απόλυτης λογικής, έχει εισχωρήσει και στην συγκρότηση του ποιητικού της λόγου, που δεν είναι μια απλή στιχουργία, αλλά μια μεθοδικά δομημένη ποιητική κατασκευή, θεμελιωμένη σε ιδέες και σε πιστεύω που εξυψώνουν τον άνθρωπο και εφαρμόζοντας την αρχή ότι «κάθε ποίημα είναι όραμα, κάθε όραμα και μια αλήθεια, μια δυνατότητα πραγμάτωσης». Πιστεύω, ότι μόνο ο Δάσκαλος Δημήτρης Κακαλίδης θα μπορούσε ν' αποτυπώσει τις διαστάσεις αυτής της ποιητικής κατασκευής της Εργαζάκη. Εγώ, κάποιες... υποψίες μου θα καταθέσω.

Συμφωνώ με την Ποιήτρια, ότι

*«είναι λάθος να αρχίσουμε πόλεμο/
αφού εσύ κι εγώ είμαστε ένα».*

Όμως, οι σκληροί όροι της ύπαρξης, τους οποίους δεν θέσαμε βέβαια εμείς, όπως έχει πει ο αείμνηστος φίλος μου, ο συγγραφέας-φιλόσοφος Διαμαντής Φλωράκης υπαγορεύουν, ότι «ο Άλλος Άνθρωπος είναι εχθρός, είναι το μέσον για να υλοποιήσεις τις ανάγκες σου για δύναμη, κυριαρχία, ηδονή». Έτσι, στο ποίημά της «Δάκρυα» (σελ. 42), θέλω να πιστεύω, ότι αιωρείται και το ερώτημα «γιατί τόσο ζόφος Θεέ της αγάπης, γιατί τόσο αίμα, γιατί τόσο πόνος;» Ερώτημα, που η Εργαζάκη απαντάει με το ποίημά της «Παγίδες» (σελ. 35) με το οποίο, στην έπαρση του «Εγώ» που είναι υπεύθυνο για πολλές από τις κακοτυχίες του ανθρώπου, απαντάει αποστομωτικά: *«Μικρό μου, ανόητο εγώ/*

*στην προσπάθειά σου να μεγαλώσεις/
γλιστράς πιο βαθιά/ στις μοναξιάς σου το κέλυφος/.*

Ο ποιητικός λόγος της Εργαζάκη, βαθιά ουμανιστικός, με επίκεντρο τον Άνθρωπο, είναι φυσικό να μην έχει καμιά, απολύτως καμιά θέση για το «ΕΓΩ». Να πώς τοποθετείται η Ποιήτρια, στο ποίημά της «Η άλλη όψη» της σελ. 32:

Η άηχη φωνή του Είναι της Ποιήτριας σμιλεύει νοήματα, υποψίες, τοπία, μορφές. Σαν «ερή ελαφίνα», η ποίησή της καλπάζει μαζί μ' ένα «πλατάφι φώς», χλοερό κι αγέρωχο, στοχάζεται πως «όλα είναι από φως», αφού «ακόμα και η νύχτα, τη θεία της όψη την έχει στραμμένη στο φως», όπως λέει η ίδια. Μέσα στις διάχυτες στο βιβλίο μορφές, αχνοφέγγει η μορφή της Δασκάλας-Ποιήτριας Βασιλικής Εργαζάκη με τους «μαθητές της αυγής», που αντί για ρόπαλα τους θέλει να κρατούν στα χέρια τους «δύο κοχύλια, δύο βότσαλα». Προσθέτοντας έτσι μια μικρή πινελιά στον διάσημο πίνακα του Ραφαήλ «Σχολή της Αθήνας», που προβάλλει τις μεγάλες μορφές των μεγάλων Ελλήνων Δασκάλων. Που άφησαν πίσω τους υποθήκες, τις οποίες η Εργαζάκη δεν αφήνει αψαχούλευτες στην ποίησή της, αφού χρέωσε τον εαυτό της η Ποιήτρια, («να μεταφέρει το χρησμό απείραχτο»), όπως λέει, σ' ένα «αρχαίο σκηνικό ναού Παρθενώνα», χέρι-χέρι με τον Θαλή, τον Ηράκλειτο και το Σωκράτη, τον οποίο η ίδια θέλει να επιστρέφει εκείνο το ανεπίστρεπτο όμως κώνιο και να αποσύρει την απολογία του. Όμως το μεγαλείο της τελικής πράξης του Σωκράτη έχει ήδη ποτίσει τη συνείδησή μας. Αφού, οι υπέρτατες αξίες που υπηρέτησε μέχρι θανάτου ο Σωκράτης και με το παράδειγμά του, θεμελίωσαν αυτόν που αποκαλούμε «πολιτισμένο κόσμο», που όμως, δυστυχώς, τώρα τις προσπερνά, υιοθετώντας το χρήμα ως την μόνη υπέρτατη αξία.

Κάπου εκεί, στις αέρινες διαδρομές των στίχων της Εργαζάκη συνάντησα και τον αγαπημένο μου δεκαπεντασύλλαβο σε μια εύγλωττη, συνταρακτική μαντινάδα:

«Κατέχεις ήντα 'ναι να διψάς/
η βρύση να 'ναι μπρος σου/
και να φοβάσαι το νερό/ γιατί είν' ο θάνατός σου/»

Μια μαντινάδα που εισάγει το ποίημα «Τρίτη Μέρα» (σελ. 48), που συγκλονίζει με κείνον τον ακροτελεύτιο στίχο. «Α!... να μη λυγίσω!», που πέρα από κείνους που κάνουν αιμοκάθαρση στους οποίους αφιερώνεται το ποίημα, αυτό απευθύνεται, πιστεύω, γενικότερα στον σκληρά δοκιμαζόμενο Άνθρωπο, ως προτροπή, ως ελπίδα: «Α!...να μη λυγίσω!»

Στα χνάρια του συμπατριώτη της του Νίκου Καζαντζάκη και στην παρότρυνσή του «φτάσε εκεί που δε μπορείς», όπως τη διατυπώνει στην «Αναφορά στον Γκρέκο», η Ποιήτρια με τη γενναία Κρητική ψυχή λέει στο ποίημα «Ανέβα» (σελ. 51)

«Φτάσε και/ μέχρι τ' ανοιχτά/ που σε καλεί το κύμα/
ως τη φουρτούνα που ξεσπά σ' ανύποπτα νερά/
Κρατήσου/ στην αρμύρα της θάλασσας/ μη βυθιστείς.
Την αχτίδα του Ήλιου/ τη γνώση σου/
κράτησε/ κι ανέβα/
ανέβα/ ως τα όρη της φωτιάς!

Η «Υποψία Πύρινη» είναι η περιγραφή από την Ποιήτρια μιας πτήσης της στα ψηλά, τα φωτεινά, τα γαλάζια. Μια πτήση σ' ένα αχανές, απέραντο Σύμπαν, το οποίο η Ποιήτρια πασχίζει να μορφοποιήσει, να εκμαιεύσει από αυτό αλήθειες, χωρίς όμως να χάνει την επαφή της με τη σίγουρη μάνα γη. Να τι λέει στο ποίημα «Προσγείωση» (σελ. 78-79).

«Ήταν μια πτήση/ στου λόγου το φως και στη νόηση/
μια συλλαβή περιπτή/ μου ζητά κατανόηση/
Ήταν εκεί η αλήθεια και γύρευε γείωση/
Πάνω στη θεία σου γη ομαλή την προσγείωση.»

Δεν είναι η ποίηση της Εργαζάκη μια συλλογή από αφηρημένες έννοιες, προσεγγίσεις και νοήματα, αλλά μια ποίηση γειωμένη και στη Φύση και στον Άνθρωπο. Οι αλληγορίες της είναι σχεδόν διαφανείς μέσα στο κάλλος της γλωσσικής της δεξιοτεχνίας.

Το ομότιπλο με το βιβλίο ποίημα «Υποψία Πύρινη» (σελ. 22) το τροχοδρόμησε, «έδειξε» τον Άνθρωπο-Ήλιο του οποίου η λάμψη αγκαλιάζει τους στίχους της Εργαζάκη, πράγμα που μου έδωσε αυτή τη σαφή αίσθηση ότι τους διαστέλλει, τους πλαταίνει αυτούς τους στίχους. Θεωρώ, ότι αυτό είναι από τις βασικές αρετές του βιβλίου αυτού,

πολύ πέρα και πάνω από τον αναμφισβήτητα ρέοντα λυρικό του λόγο και τον πλούτο της τρυφερής, σχεδόν με θρησκευτική ευλάβεια, χρήσης της γλώσσας μας.

Τελειώνοντας, δεν έχω παρά, επαναλαμβάνοντας τους δύο πρώτους στίχους από το ποίημα «Στις κορυφές» (σελ. 40), να ευχηθώ στην Βασιλική Εργαζάκη:

«Καλό ταξίδι, Ποιήτρια
στις κορυφές του λόγου»

Είμαι βέβαιος, ότι θα το καταφέρεις με εχέγγυο την πίστη σου, ότι «μαιευτήρας γερνάς της αλήθειας», όπως γράφεις η ίδια.

Ποιήτριά μου, αγαπητή μου φίλη Βασιλική Εργαζάκη, περιμένουμε ακόμα πολλά και τρανά από τη γραφίδα σου.

Αυτό το Φως που διαχέεται σ' όλη σου την ποιητική δημιουργία καθοδηγεί τα βήματά σου και σ' ανεβάζει, σ' ανεβάζει, σ' ανεβάζει. Στην κορφή!

Σας ευχαριστώ